

Алеко Константинов

До Желюша с говежди

вагони

Пътни бележки

– Да не ви знае човек, ще си помисли, според вашите очерки, че сте кой знае какъв циник.

– *Mersi, madame*. Дай боже да сте искрено възмутени от цинизма. Но, ради бога, защо не дойдохте онзи ден на сбора в Желюша, па сетне да си поприказваме.

– Аз съм възхитен, нашите българи – цели англичани! – провикна се въодушевен г. министърът на обществените сгради, като се спираше над насипа в Желюша един трен с вагони за говеда и за дъски, натъпкан, буквално натъпкан с хора. Тренът спря. Ако се наемате, опитайте се да нарисувате с нежни думици картината, която се представи пред хиляди очи след спирането на трена. Смущавате ли се, madame? Е, добре, затворете си очите, запушете си ушите. Петстотин души мъже, жени и деца се стремят да слязат от вагоните, други хилядо и петстотин се силят да се покачат. Във всякой вагон, приспособен да вози осем говеда, са натъпкани по тридесет души хора, от които едни са си купили билети за II клас, други за III, а някои без никакви билети. Ето една *английска* чърта. Когато ще се качат или ще слизат говеда от тия вагони, подлага им се наклонен мост от дъски; а когато се качиха и слизаха хора, нямаше никакъв мост. От вратицата на вагона до платформата има около метър и половина височина. Представете си сега деца и жени, стегнати в корсети, в тесни сукмани, налегнати от тия, които се стремят да скок-иат, притиснати от тия, които се силят да се качат, представете си ги с един крак на прага на вагона и с другия устремен да стигне почвата на един метър и половина... Това е цинично, madame, нали? И аз го виждам, че не е красиво, но вам ако е все едно, за мен не е все едно, мен ме боли и аз го пиша не да дразня вашето нежно ухо, а с надежда, че занаят ще се постараят да не се повтарят Подобни сцени.

Полицията, гдето не трябва, е тъй строга, щото е отворила сума работа на докторите да издават медицински свидетелства. А пък когато хиляди хора атакуваха треновете за Желюша, нямаше кой да заварди един ред. Лица, притиснати три-четири часа около касата, с големи мъки снабдени с билети, не можеха да попаднат във вагоните, а се натъпкаха хора, на които помагаша мускулите, ако и да нямаха билети. Кондукторите в трена събираха пари от неснабдените с билети. Това беше цяла комедия. Кой дал, кой недал, кондукторът събира парсата и тъпче монетите из джобовете си. Ами контрол? Боже съхрани! Поне по едно билетче с печат да бяха давали срещу събираните пари. Нищо подобно. И туй е *английска* чърта.

В Желюша, кой каквото ще да казва, беше весело. Разбира се, че разгалените от обстоятелствата parvenus се мръщиха и там, че нямало *удобства*... При онуй ветровито-дъждовито време, при онуй грамадно стечение на хора, по-добро не можеше да се очаква на бедните желюшки ханчета. Гладен-жеден никой не остана. Народът беше оживен, весел. Сърби, българи – всичко се бе смесило в една пиюща, пеюща,

играюща, въодушевена маса. Туй добро. Ами като потегля бай ви Ганьо за Пирот... Аман бе, бай Ганьо, ще се свестиш ли ти някой път? Ний посрещнахме в София Белградското певческо дружество с почести и сърбите ни отговориха с любезно гостоприемство, като наредиха два увеселителни трена, които за нич-тожна плата откараха желаещите от Желюша в Пирот. Повече от хиляда нашенци се възползували от случая. Туй добро, ама бай Ганьо може ли да не си изкаже патриотизма! Намерил се един наш юнак, който из пиротските улици запял: „Ой, Сливнице“, и пр. Но слава богу, че се намерил пък един свестен офицерин и му зашлевил две хубави плесници. Ето две плесници на място употребени...

Друг един юнак, като се насвяткал с хубаво пиротско вино, тръгнал... Къде? Да се запознава с града? Много му е потрябвал! Тръгнал да дири сърби да ги бие.

– Где са да ги видим, нека ми излязат насреща! Засукал мустаки, закършил ръце, засвяткал очи, разпасал пояс, върви из улиците и чака да го настъпи някой... Е, моля ви се, до каква степен трябва да е човек див, за да се родят у него подобни инстинкти при такива обстоятелства. И този дивак тръгнал да се весели!... И станал бой. Сбили се на едно място мъжки, едва успял да ги разтърве полицейският служител.

– Е па ща чемо радити, ви сте код нас госте.

И нищо не направили на нашия патриот. Добре ни е препоръчало туй диване... Българите – цели англичани!

Потегля последният трен от Пирот и докарва нашите англичани в Желюша. Спрели се те и чакат да дойде трен от Цариброд да ги вземе. Стъмнило се. Чакат час, чакат два, чакат три часа – няма трен, няма дявол! Че като се подпретват стотини хора, мъже, жени, деца, па шляпшлюп в тъмнината, в дъжда, из калта, с псувни, с проклетия – загубил кой шапка, кой кошница, дотързили се най-сетне в Цариброд. Натоварват се криво-ляво в говеждите вагони и потеглят за столицата. През вагон, през два, намерила се по една свещица, но не успява тренът да стигне и Драгоманския проход, свещиците догорели, свещите изгаснали. (И тук ли се изпречва туй проклето изгасване на свещите...). Тренът взема едно разстояние от 60 километра за пет часа. Пет часа, господи! И туй е по английски. Представете си сега говежди вагони без седалища, разбира се, натъпкани с жени и мъже, които се клатушкат пет часа из мрака... Madame, аз ще пощадя този път вашата срамежливост. Стига!

Свършено на място симпатичният бай Шишеджиев нарича шеговито тези тренове вместо *трен де плезир* – *трен де резил*...

София, 12 април 1895 г.

P.S. Господин редакторе, кой е тарашувал онзи ден из долния етаж на „Знаме“?

КРАЙ

Източник: Словото

Свалено от „Моята библиотека“ [<http://purl.org/NET/mylib/text/3715>]